

Spis treści

1. Basen Morza Śródziemnego jako obszar przenikania się kultur w starożytności	7
1.1. Warunki naturalne basenu Morza Śródziemnego	7
1.2. Cywilizacje minojska i mykeńska	8
1.3. Fenicjanie	10
1.4. Grecy	11
1.5. Rzymianie	14
2. Zasięg i konsekwencje ekspansji rzymskiej	17
2.1. Początki Rzymu	17
2.2. Przyczyny ekspansji	17
2.3. Podbój basenu Morza Śródziemnego	20
2.4. Ekspansja terytorialna w czasach cesarstwa	22
2.5. Organizacja prowincji	23
2.6. Skutki podbojów. Romanizacja prowincji	24
3. Organizacja i technika wojenna armii rzymskiej	29
3.1. Armia w okresie królewskim	29
3.2. Armia w czasie republiki	30
3.3. Organizacja legionów	31
3.4. Rzymski obóz warowny	36
3.5. Reforma Gajusza Mariusza	37
4. Strategie wielkich wodzów starożytności	41
4.1. Reforma wojskowa Filipa II	41
4.2. Wyprawy Aleksandra Wielkiego	43
4.3. Podboje Juliusza Cezara	47
5. Grecy wobec świata barbarzyńskiego	51
5.1. Ewolucja greckiego pojęcia „barbarzyńca”	51
5.2. Świat Greków – świat barbarzyńców	53
5.3. Grecy wobec państw hellenistycznego Wschodu	54
6. „Swojskość” i „obcość” w starożytnym Rzymie	58
6.1. Rzymskie znaczenie terminu „barbarzyńca”	58
6.2. Kontakty Rzymian ze światem barbarzyńskim	60
6.3. Podział cesarstwa rzymskiego	62
6.4. „Wojny sprawiedliwe” starożytnych Rzymian	63

7. Kobieta, mężczyzna i rodzina w Biblii	67
7.1. Znaczenie Biblii	67
7.2. Obrazy miłości w Biblii	67
7.3. Model rodziny w Biblii	68
7.4. Rola kobiety i mężczyzny	71
8. Kobieta, mężczyzna i rodzina w starożytnej Grecji i Rzymie	74
8.1. Kobieta w Grecji	74
8.2. Greckie małżeństwo	76
8.3. Rzymska rodzina	79
8.4. Pozycja kobiety rzymskiej	80
8.5. Homoseksualizm w starożytności	81
9. Pojęcia „obywatel” i „obywatelstwo” w starożytności	84
9.1. Obywatelstwo ateńskiej <i>polis</i>	84
9.2. Obywatel w republikańskim Rzymie	87
9.3. Wolni i niewolni	89
10. Recepja antycznego pojęcia „obywatel” w późniejszych epokach	92
10.1. Ewolucja pojęcia „obywatel”	92
10.2. Antyczna idea cesarstwa	94
10.3. Komuny miejskie	94
10.4. Oświeceni czy antyczni?	96
10.5. My, naród – czyli idee oświecenia w służbie państwa	97
10.6. A w Rzeczypospolitej...	100
11. Jaki powinien być żołnierz?	104
11.1. Antyczny wzór żołnierza	104
11.2. Polskie inspiracje starożytną poezją	105
11.3. Oświeceniowe przemiany w szkolnictwie - czyli wychowajmy sobie bohaterów	108
11.4. Powinności żołnierskie w polskiej myśli politycznej	109
12. Wzór obywatela w polskiej myśli politycznej	113
12.1. Antyczne wzorce obywatela	113
12.2. Mity założycielskie państwa polskiego	114
12.3. Obywatel w Rzeczypospolitej szlacheckiej	114
12.4. Polskie oświecenie – wołanie o naprawę państwa	117
12.5. Wiek XIX – walka o niepodległość	118

12.6. Mamy swoje państwo – II RP	121
12.7. Polska powojenna – okres PRL	122
13. Gospodarka w świecie starożytnym	125
13.1. Czasy najdawniejsze	125
13.2. Starożytne cywilizacje	127
13.3. Starożytna Grecja	133
13.4. Początki kredytu	135
13.5. Starożytny Rzym	136
13.6. Pieniądz w Rzymie	137
14. Antyczne korzenie współczesnych dyscyplin naukowych	139
14.1. Początki nauki	139
14.2. Astronomia i początki matematyki	139
14.3. Medycyna	140
14.4. Geografia i chemia	140
14.5. Historia	141
14.6. Prawo	142
14.7. Filologia	142
15. Starożytna Grecja to nie tylko filozofia	144
15.1. Hipokrates i początki medycyny	144
15.2. Matematyka i fizyka	145
15.3. Astronomia	146
15.4. Geografia	147
16. Dziedzictwo językowe starożytnych Greków i Rzymian	149
16.1. Greka i jej znaczenie dla kultury europejskiej	149
16.2. Znaczenie antycznej wspólnoty językowej	151
16.3. <i>Lingua Latina</i> – mowa starożytnych Rzymian	153
16.4. Rola łaciny po upadku Rzymu	155
Strony internetowe	157
Indeks pojęć	157
Indeks osób	159